

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 571/2023-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného Advokátskou kanceláriou Bauer s. r. o., Dénešova 19, Košice, IČO 47 254 874, v mene ktorej koná advokát JUDr. Richard Bauer, proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tostš 3/2023 z 9. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Tostš 3/2023 z 9. marca 2023. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a prikázať najvyššiemu súdu sťažovateľa bezodkladne prepustiť z väzby na slobodu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre pokračovací zločin machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona spáchaný formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona. Špecializovaný trestný súd (ďalej len „špecializovaný súd“) uznesením č. k. 15Tp/4/2023 z 19. februára rozhodol o vzatí sťažovateľa do väzby z dôvodu podľa §71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku s určením lehoty na trvanie väzby podľa ustanovenia §76 ods. 8 Trestného poriadku, podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku neprijal písomný sľub sťažovateľa z 18. februára 2023, podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nenahradil väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka a podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku neprijal peňažnú záruku, ktorú ponúkla zložiť manželka sťažovateľa. Proti tomuto uzneseniu špecializovaného súdu podal sťažovateľ a prokurátor sťažnosti, o ktorých najvyšší súd napadnutým uznesením rozhodol tak, že podľa § 193 ods. 1

písm. c) Trestného poriadku sťažnosť sťažovateľa zamietol, podľa § 194 ods. 1 písm. a) a ods. 2 Trestného poriadku zrušil uznesenie špecializovaného súdu v časti, ktorou bolo rozhodnuté, že na trvanie väzby sťažovateľa sa použije lehota trvania väzby podľa ustanovenia § 76 ods. 8 Trestného poriadku, a rozhodol, že na trvanie väzby sťažovateľa sa použije lehota trvania väzby podľa § 76 ods. 9 Trestného poriadku

3. V rámci prípravy predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľ bol uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Tostš 7/2023 z 13. júna 2023 prepustený z väzby na slobodu, a preto právneho zástupcu sťažovateľa vyzval, aby ústavnému súdu oznámil, či naďalej trvá na ústavnej sťažnosti alebo či túto ústavnú sťažnosť berie späť. Podaním doručeným ústavnému súdu 23. júna 2023 právny zástupca sťažovateľa ústavnému súdu oznámil, že sťažovateľ na podanej ústavnej sťažnosti trvá.

4. Podstatou sťažovateľovej argumentácie v ústavnej sťažnosti sú dva okruhy námietok. Sťažovateľ v prvom rade namieta, že nie je daný dôvod tzv. kolúznej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje, že v napadnutom uznesení nie sú bližšie konkretizovaní, resp. špecifikovaní svedkovia, vo vzťahu ku ktorým podľa názoru najvyššieho súdu existuje dôvodná obava, že na nich bude sťažovateľ pôsobiť, a nie je v ňom ani konkretizované, v čom by táto „kolúzia“ mala spočívať. V druhom rade sťažovateľ namieta, že najvyšší súd v napadnutom uznesení v rozpore s ustálenou judikatúrou ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) dospel k záveru, že kolúznu väzbu nie je možné nahradiť.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podľa čl. XI bodu 4 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023 v znení jeho dodatku č. 2 z 27. septembra 2023 (ďalej len „rozvrh práce“) bola predmetná vec, pôvodne pridelená sudkyňi spravodajkyňi Jane Laššákovej, pridelená sudcovi spravodajcovi Ivanovi Fiačanovi, ktorý sa v súlade s čl. II bodom 3 rozvrhu práce stal členom druhého senátu ústavného súdu.

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

7. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

8. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti

hovorí, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

9. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že na konanie o väzbe je aplikovateľný čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, v ktorých sú implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by príslušný súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou. Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Inými slovami, v zmysle judikatúry ústavného súdu bez rozhodnutia všeobecného súdu nemožno považovať väzbu za zákonnú. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať *ratio decidendi* na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich za väzbu a proti nej, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy.

10. V každom jednotlivom prípade tvrdeného porušenia základného práva na osobnú slobodu je ústavný súd povinný pri svojom rozhodovaní prihliadať na konkrétne okolnosti preskúmvanej veci (II. ÚS 353/06, II. ÚS 142/07, II. ÚS 80/08, I. ÚS 59/2016, taktiež aj rozsudky ESĽP vo veciach Letellier proti Francúzsku z 26. 10. 1991, *Annuaire*, č. 207; Navarra proti Francúzsku z 23. novembra 1993, *Annuaire*, č. 273-B a ďalšie).

11. Právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval príslušný súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Teda úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd (III. ÚS 271/07, II. ÚS 464/2011). Do obsahu právomoci ústavného súdu však nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý ich viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby. Tento postup skúma súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je funkčne usposobený na preskúmanie obsahu

trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (II. ÚS 76/02). Teda ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nekoná ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale jeho úlohou je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02, IV. ÚS 237/2021).

12. Pri posúdení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu teda úlohou ústavného súdu nebolo preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, z ktorých najvyšší súd vychádzal pri svojom rozhodnutí, resp. odpovedať na otázku, či mal/nemal byť sťažovateľ vzatý do väzby. Úloha ústavného súdu sa v danom prípade obmedzila na posúdenie otázky, či je odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavnoprávne akceptovateľné.

13. Najvyšší súd v napadnutom uznesení vo vzťahu k opodstatnenosti dôvodu tzv. kolúznej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku u sťažovateľa v podstatnom uviedol, že pri rozhodovaní o väzbe nie je reálne sa domnievať, že môže byť naplnená požiadavka istoty „konkrétnych skutočností“ opodstatňujúcich kolúzne väzobné dôvody. V týchto prípadoch nemožno vyčkávať až do okamihu, keď už je isté, že obvinený bude kolúzne konať, pretože by sa už spravidla nepodarilo takému konaniu zabrániť a predísť, a teda zákon nevyžaduje absolútnu istotu o naplnení dôvodu väzby (II. ÚS 348/2016). V tejto súvislosti najvyšší súd k jednotlivým formám predpokladaného kolúzneho správania uviedol, že odôvodnenosťou obavy, že obvinený „*bude pôsobiť na svedkov, znalcov alebo spoluobvinených*“, sa rozumie obava, že obvinený bude ovplyvňovať tieto osoby, aby vypovedali v rozpore so skutočnosťou, a tým spôsobili nesprávne zistenie skutkového stavu. Pôsobenie na tieto osoby môže byť priame (obvineným) alebo nepriame (prostredníctvom tretích osôb), pričom Trestný poriadok nerozlišuje ovplyvňovanie svedkov, znalcov alebo spoluobvinených nevypočutých alebo už vypočutých. Nadväzujúc na uvedené východiská, najvyšší súd v napadnutom uznesení konštatoval, že z doteraz zabezpečených dôkazov sa preukázateľne javí, že svedka [REDAKOVANÉ] sa sťažovateľovi podarilo ovplyvniť už koncom roka 2021 prinajmenej v súvislosti s mailovou komunikáciou medzi obvineným [REDAKOVANÉ] a svedkom [REDAKOVANÉ] z 29. novembra 2021, keď sťažovateľ pred touto komunikáciou kontaktoval svedka [REDAKOVANÉ], aby tento vedel, že má s obvineným [REDAKOVANÉ] komunikovať. Tieto skutočnosti potvrdil svedok [REDAKOVANÉ] aj vo svojej výpovedi zo 6. februára 2023. V súvislosti s predmetným výsluchom sťažovateľ kontroloval svedka [REDAKOVANÉ] či vypovedal v súlade s obsahom notárskej zápisnice spísanej 21. decembra 2021, N416/202J, v ktorej uvedené skutočnosti sa nemajú zakladať na pravde. Ďalšie pôsobenie sťažovateľa na svedka [REDAKOVANÉ] je podľa názoru najvyššieho súdu vyvíjaním určitého psychického nátlaku spočívajúceho v kontaktovaní svedka [REDAKOVANÉ] pred jeho výsluchom, počas výsluchu a po výsluchu, dopytovaním sa na priebeh výsluchu a dožadovaním sa osobného stretnutia, čo možno v súhrne považovať za dokonané kolúzne konanie, ktoré smeruje k mareniu vyšetrovania. Najvyšší súd zároveň konštatoval, že v ďalšom priebehu trestného konania bude potrebné vykonať množstvo ďalších procesných úkonov, vypočuť ešte celý rad svedkov, zástupcov neúspešných uchádzačov pri verejných obstarávaníach „teplomerov“ a zamestnancov Košického samosprávneho kraja, ktorí sa podieľali na príprave podkladov na verejné obstarávanie, a preto je podľa názoru najvyššieho súdu namieste dôvodná obava, že sťažovateľ by mohol mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie.

14. Pokiaľ ide o nemožnosť nahradenia kolúznej väzby sťažovateľa, najvyšší súd v napadnutom uznesení v podstatnom uviedol, že novelizáciou Trestného poriadku zákonom č. 308/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 308/2021 Z. z.“), sa odstránila legislatívna anomália z minulosti, ktorá sa týkala práve otázky nahradenia kolúznej väzby. Vo vzťahu k uvedenému najvyšší súd zhrnul, že Trestný poriadok s účinnosťou od 1. januára 2006 neumožňoval nahradenie tzv. kolúznej väzby. Následne túto možnosť pri tzv. opätovnej kolúznej väzbe podľa § 71 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku za výnimočných okolností zaviedol zákon č. 5/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 5/2009 Z. z.“). Od 1. februára 2009 (t. j. od nadobudnutia účinnosti zákona č. 5/2009 Z. z.) až do 14. augusta 2021 (t. j. do nadobudnutia účinnosti zákona č. 308/2021 Z. z.) bol právny stav teda taký, že § 80 ods. 2 a § 81 ods. 1 Trestného poriadku umožňovali za existencie výnimočných okolností prípadu nahradiť tzv. opätovnú kolúznu väzbu podľa § 71 ods. 2 (resp. 3) písm. b) Trestného poriadku, kým tomu zodpovedajúce ustanovenia nahradenie tzv. riadnej kolúznej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku neumožňovali. Takúto medzeru v zákone nebolo možné vyplniť inak ako výkladovým pravidlom *a fortiori* (navyše smerujúcim k širšej ochrane základných práv a slobôd obvinených), podľa ktorého ak nahradenie väzby miernejšími prostriedkami je za existencie výnimočných okolností prípadu možné v prípade tzv. opätovnej kolúznej väzby, potom o to viac to musí byť možné (minimálne v prípade existencie výnimočných okolností) aj pri tzv. riadnej kolúznej väzbe podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Po novelizácii Trestného poriadku zákonom č. 308/2021 Z. z. je podľa účinného znenia § 80 ods. 1 a § 81 ods. 1 Trestného poriadku možné nahradiť väzbu iba podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c) Trestného poriadku, z čoho podľa názoru najvyššieho súdu vyplýva nemožnosť náhrady kolúznej väzby. Podľa názoru najvyššieho súdu po novelizácii Trestného poriadku zákonom č. 308/2021 vystala otázka, či vo vzťahu k novelizovanej právnej úprave je aj naďalej aktuálna judikatúra ústavného súdu a najvyššieho súdu (nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 100/04 z 8. októbra 2004 a následne aj uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 Toš 60/2005 z 25. apríla 2005, ktoré bolo publikované pod R 57/2005), v zmysle ktorej (vychádzajúc z rozsudku ESĽP č. 32819/96 vo veci Caballero proti Spojenému kráľovstvu z 8. 2. 2000 a z rozsudku ESĽP č. 39360/98 vo veci S. B. C. z 19. 6. 2001 proti Spojenému kráľovstvu) je čl. 5 ods. 3 dohovoru potrebné interpretovať tak, že z možnosti prepustenia obvineného z väzby na záruku (teda v prípade nahradenia väzby) nemožno vylúčiť niektoré dôvody väzby.

15. Nadväzujúc na priblíženie vývoja právnej úpravy nahradenia kolúznej väzby, najvyšší súd v napadnutom uznesení analyzoval rozhodnutia ESĽP, vychádzajúc z ktorých ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 100/04 z 8. októbra 2004 dospel k záveru, že čl. 5 ods. 3 dohovoru je potrebné interpretovať tak, že z možnosti prepustenia obvineného z väzby na záruku nemožno vylúčiť niektoré dôvody väzby. Najvyšší súd uviedol, že ESĽP vo veciach Caballero proti Spojenému kráľovstvu a S. B. C. proti Spojenému kráľovstvu posudzoval britský zákon (§ 25 zákona z roku 1994 o trestnej spravodlivosti a verejnom poriadku), ktorý neumožňoval prijatie kaucie v prípade recidívy za taxatívne vymedzené zločiny (vraždu, pokus vraždy, zabitie, znásilnenie, pokus znásilnenia). Išlo teda o zákonný zákaz kaucie za najzávažnejšie násilné zločiny. V anglickom trestnom procese je pritom rozhodnutie o kaucii (a ďalších alternatívnych prostriedkov náhrady za väzbu) práve tým nástrojom súdnej moci, ktorým súdna moc rozhoduje o trestnom stíhaní

obvineného vo väzbe alebo na slobode. Inými slovami, nemožnosť súdu rozhodnúť o prijatí kaucie za vymedzené zločiny má fakticky za následok obligatórnu väzbu. Aj preto ESLP (a bývalá Európska komisia pre ľudské práva) prišiel k záveru, že posudzovaná britská zákonná úprava vylučuje súdnu kontrolu predsúdnej väzby, pričom sudca musí mať právomoc rozhodnúť o prepustení obvineného na slobodu (§ 22 rozsudku vo veci S. B. C.). Z týchto dôvodov v uvedených prípadoch Spojené kráľovstvo uznalo v konaní pred ESLP porušenie práva podľa čl. 5 ods. 3 a 5 dohovoru, pričom už v roku 1998 bola namietaná zákonná úprava novelizovaná, a to tak, že umožnila prijatie kaucie za taxatívne vymedzené zločiny v prípade výnimočných okolností (*exceptional circumstances*) prípadu (§ 13 rozsudku vo veci Caballero). Túto doktrínu následne ESLP potvrdil aj v rozsudku č. 41088/05 vo veci Boicenco proti Moldavsku z 11. 10. 2006. Moldavská právna úprava totiž vylučovala možnosť prepustenia z väzby obvinených, ktorí boli trestne stíhaní za trestné činy s dolnou hranicou trestnej sadzby 10 rokov. V takýchto prípadoch bol teda súdny prieskum ďalšieho trvania väzby úplne eliminovaný (aj keď väzobné dôvody pominuli). ESLP následne v roku 2009 posudzoval aj vylúčenie náhrady za kolúznú väzbu v kontexte takmer identickej právnej úpravy vo veci Krejčíř proti Českej republike (český Trestný poriadok vylučuje nahradenie väzby zárukou, dohľadom, predbežným opatrením, sľubom alebo kauciou pri kolúznej väzbe). ESLP dospel k záveru, že namietnutá česká právna úprava nie je v rozpore s čl. 5 ods. 3 dohovoru, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že nedostatok súdneho prieskumu sa týkal iba záruk, ktoré mali nahradiť sťažovateľovu väzbu, a tento nedostatok prieskumu bol časovo obmedzený. ESLP taktiež uviedol, že nie je možné konštatovať, že by bol sťažovateľ úplne pripravený o možnosť prieskumu, či naďalej trvá dôvodné podozrenie zo spáchania predmetného trestného činu, a ďalších dôvodov na jeho prepustenie na slobodu. ESLP zároveň zdôraznil, že české súdy mali (na rozdiel od vecí S. B. C. a Boicenco) právomoc nariadiť bezpodmienečné prepustenie sťažovateľa na slobodu počas celej doby jeho trestného stíhania. Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd v napadnutom uznesení zhrnul, že pokiaľ súdy majú právomoc počas celého trestného stíhania posudzovať základnú materiálnu podmienku väzby spočívajúcu v dôvodnosti trestného stíhania (závislej od konkrétneho štádia trestného stíhania), ako aj existenciu jednotlivých väzobných dôvodov (teda napr. či naďalej trvajú dôvody kolúznej väzby), tak vylúčenie menej invazívnych prostriedkov ako náhrady pri kolúznej väzbe nebude v rozpore s čl. 5 ods. 3 dohovoru. Nadväzujúc na uvedené, najvyšší súd v napadnutom uznesení poukázal na znenie druhej vety čl. 5 ods. 3 dohovoru („Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie“), z ktorej najvyšší súd vyvodil, že samotný text dohovoru indikuje, že alternatívne spôsoby náhrady za väzbu sa týkajú najmä útekovej väzby. Aj z uvedeného dôvodu sa podľa názoru najvyššieho súdu línia judikatúry ESLP týkajúca sa primeranej výšky kaucie dotýka takmer výlučne útekovej väzby, a teda skutočnosti, či určitá výška peňažnej záruky nie je celkom zjavne neprimeraná vo vzťahu k riziku úteku (napr. rozsudok Veľkej komory ESLP č. 30210/96 vo veci Kudla proti Poľsku z 26. 10. 2000, § 113 v spojení s § 49 – § 54, rozsudok Veľkej komory ESLP č. 12050/04 vo veci Mangouras proti Španielsku z 28. 9. 2010).

16. Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd v napadnutom uznesení dospel k záveru, že keďže v predmetnej veci bola u sťažovateľa konštatovaná existencia kolúzneho dôvodu väzby, túto podľa zámeru zákonodarcu premietnutého do novely Trestného poriadku účinnnej od 15. augusta 2021 nie je možné nahradiť žiadnym z inštitútov uvedených v § 80 alebo § 81 Trestného poriadku, pričom uvedený procesný postup a rozhodnutie s prihliadnutím na analyzovanú judikatúru ESLP

nie sú v rozpore s čl. 5 ods. 3 dohovoru, a preto najvyšší súd väzbu sťažovateľa nemohol nahradiť, pričom v prípade konštatovania existencie kolúzneho dôvodu väzby nie je ani nutné osobitne rozhodovať o návrhoch na nahradenie väzby a postačuje k tomuto vyjadrenie v odôvodnení rozhodnutia.

17. Po ústavnom prieskume napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd vo vzťahu k dôvodu tzv. kolúznej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku u sťažovateľa konštatuje, že z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva nič, čo by signalizovalo arbitrárny alebo zjavne neopodstatnený výklad relevantnej zákonnej úpravy vo veci najvyšším súdom s dôsledkom porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy. Najvyšší súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia Trestného poriadku podstatne pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval a jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov podporených vykonaným dokazovaním, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné. Najvyšší súd vymedzil dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku jeho zákonným pomenovaním a na podporu svojich záverov poukázal na konkrétne skutočnosti vyplývajúce z trestného spisu. Svoje skutkové zistenia všeobecné súdy rozhodujúce o osobnej slobode sťažovateľa pritom opreli o konkrétne označené dôkazné prostriedky a z nich vyplývajúce dôkazy a právne závery podporili ním citovanou platnou a účinnou právnou úpravou.

18. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti taktiež namietal, že najvyšší súd v napadnutom uznesení v rozpore s ustálenou judikatúrou ústavného súdu a ESLP dospel k záveru, že kolúznu väzbu nie je možné nahradiť. Názor najvyššieho súdu vyjadrený v napadnutom uznesení možno stručne zhrnúť tak, že špecializovaný súd pochybil, keď v prípade sťažovateľa, ktorý bol vzatý do kolúznej väzby, vôbec rozhodoval o možnosti nahradenia väzby. Podľa názoru najvyššieho súdu sa špecializovaný súd v prípade sťažovateľa vôbec nemal zaoberať možnosťou nahradenia kolúznej väzby, keďže táto možnosť je *ex lege* vylúčená od novelizácie Trestného poriadku zákonom č. 308/2021 Z. z. účinného od 15. augusta 2021. Najvyšší súd zároveň považoval za prekonanú judikatúru ústavného súdu založenú nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 100/04 z 8. októbra 2004 (v zmysle ktorej čl. 5 ods. 3 dohovoru je potrebné interpretovať tak, že z možnosti prepustenia obvineného z väzby na záruku nemožno vylúčiť niektoré dôvody väzby), pričom na podporu svojho názoru najvyšší súd poukázal aj na závery ESLP vyjadrené v rozsudku ESLP č. 39298/04 a 8723/05 vo veci Krejčíř proti Českej republike z 26. 3. 2009.

19. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že skutočnosti, ktoré najvyšší súd prezentoval ako dôvody vylučujúce možnosť nahradenia kolúznej väzby sťažovateľa, sa nejavia ústavnému súdu ako vágne a nepresvedčivé, práve naopak, hodnotí ich ako dostatočne konkrétne a zároveň výpovedné. Ústavný súd sa stotožňuje s názorom najvyššieho súdu, že pokiaľ súdy majú právomoc počas celého trestného stíhania posudzovať základnú materiálnu podmienku väzby spočívajúcu v dôvodnosti trestného stíhania (závislej od konkrétneho štádia trestného stíhania), ako aj existenciu jednotlivých väzobných dôvodov (teda napr. či naďalej trvajú dôvody kolúznej väzby), tak vylúčenie menej invazívnych prostriedkov ako náhrady pri kolúznej väzbe nebude v rozpore s čl. 5 ods. 3 dohovoru. Názor ústavného súdu prezentovaný v náleze č. k. I. ÚS 100/04 z 8. októbra 2004 tak možno považovať za preknaný, a to vzhľadom na závery ESLP v rozsudku vo veci Krejčíř proti Českej republike z 26. 3. 2009, ktorý bol prijatý až po náleze ústavného súdu č. k. I. ÚS 100/04 z 8. októbra 2004. Záver ESLP v tomto rozsudku týkajúci sa tam namietanej nemožnosti obvineného žiadať nahradenie kolúznej väzby zárukou, dohľadom, sľubom alebo

peňažnou zárukou (§ 73 a § 73a českého Trestného poriadku) možno stručne zhrnúť tak, že k porušeniu čl. 5 ods. 3 dohovoru nedošlo, keďže nedostatok súdneho prieskumu sa týkal iba záruk, ktoré mali nahradiť sťažovateľovu väzbu, avšak sťažovateľ nebol pripravený o možnosť súdneho prieskumu, či trvá naďalej dôvodné podozrenie zo spáchania predmetného trestného činu a ďalších dôvodov na jeho prepustenie na slobodu, pričom v rámci tohto súdneho prieskumu mali vnútroštátne sudy možnosť nariadiť bezpodmienečne prepustenie na slobodu po celú dobu trvania trestného konania vedeného proti sťažovateľovi (bližšie pozri body 102 a 103 rozsudku ESLP č. 39298/04 a 8723/05 vo veci Krejčíř proti Českej republike z 26. 3. 2009).

20. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd pre úplnosť konštatuje, že napriek skutočnosti, že ústavný súd v rámci ústavného prieskumu ústavnej sťažnosti sťažovateľa dospel (pokiaľ ide o otázku možnosti nahradenia kolúznej väzby) k právnemu názoru odlišnému od právneho názoru vyjadreného v náleze ústavného súdu č. k. I. ÚS 100/04 z 8. októbra 2004, nebolo potrebné pristúpiť k zjednocovaniu právnych názorov senátov ústavného súdu podľa § 13 zákona o ústavnom súde, a to jednak z dôvodu záverov, ku ktorým po prijatí predmetného nálezu dospel ESLP v rozsudku vo veci Krejčíř proti Českej republike z 26. 3. 2009, ako aj z dôvodu, že zákonom č. 308/2021 Z. z. (účinného od 15. augusta 2021), ktorým bol novelizovaný Trestný poriadok, došlo k zásadnej zmene právnej úpravy nahradenia kolúznej väzby, keď táto možnosť bola predmetnou novelizáciou *ex lege* výslovne vylúčená.

21. Vychádzajúc z uvedeného, možno konštatovať, že právne závery odôvodnenia napadnutého väzobného rozhodnutia najvyššieho súdu korešpondujú so skutkovými zisteniami a tieto zistenia nie sú výsledkom svojvôle. Najvyšším súdom prezentovaná interpretácia jednotlivých ustanovení aplikovaných právnych noriem (príslušných ustanovení Trestného poriadku o väzobnom rozhodovaní) nijako nepopiera ich účel a zmysel, a má teda z hľadiska ich ústavnej konformnosti akceptovateľnú podobu. Najvyšší súd sa teda posúdením väzobnej veci sťažovateľa zaoberal dostatočne, náležite a primerane, pričom poskytol náležitú odpoveď na všetky kľúčové námietky sťažovateľa.

22. Ústavný súd na základe uvedených skutočností a dôvodov, ako aj s prihliadnutím na svoju judikatúru, podľa ktorej možno za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie, pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

23. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v jeho ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu